

Troonrede 2024: Ambities op drijvend fundament

Gerard Breeman en Arco Timmermans

Wat valt er allemaal op in de politiek van de aandacht die tot uitdrukking komt in de Troonrede? De eerste Troonrede van het kabinet-Schoof scoorde 68 procent op onze wolligheidsindex. Dat is minder wollig dan de Troonredes van Rutte in zijn laatste jaren als premier, maar zo kort na het publiceren van het enorme regeerprogramma op vrijdag 13 september valt toch op dat er over veel onderwerpen weinig concreets werd gezegd. Ter vergelijking: de eerste Troonrede van het kabinet-Rutte I in 2011 dat met gedoogsteun van de PVV aan de macht was, scoorde maar 30 procent op de wolligheidsindex en was dus veel concreter over haar voornemens (zie figuur 1).

Wij gebruiken een meetmethode om alle onderwerpen in kaart te brengen die aan de orde komen in politiek, media en samenleving (zie: www.comparativeagendas.net). Daarbij gebruiken wij codes voor onderwerpen en we registreren ook of een zin of zinsdeel in een Troonrede, regeerakkoord of Kamervraag beleidsinhoudelijk is of dat het alleen beschouwende of terugkijkende uitspraak is. De Troonrede is een expressie van de uitvoerende agenda van de regering. Deze wordt met de nodige ceremonie gepresenteerd, maar bewindspersonen en al degenen die hen willen beïnvloeden strijden elk jaar weer om uitspraken en voornemens in de Troonrede te krijgen. Dit noemen wij de politiek van de aandacht. Zo laat de Troonrede zien welke problemen op de agenda staan en hoe daar concrete of vage oplossingen voor worden gepresenteerd.

Dit jaar bleef alles over onderwijs en cultuur, justitie en criminaliteit, buitenlands beleid, energie en wonen nog bijzonder vaag – een aantal grote bezuinigingen uitgezonderd (zie figuur 2). Ook over landbouw en visserij en het functioneren van de overheid, dit keer grote thema's, waren er meer vage zinnen dan gemiddeld in de Troonrede. We moeten er het lange regeerprogramma voor lezen om echt te zien wat nu de plannen zijn. Het meest concreet was de majesteit over zorg en gezondheid, migratie, het vestigingsklimaat voor ondernemingen, de bereikbaarheid van onze nationale mainports en nog een beetje over defensie om de veiligheid van dit alles te beschermen.

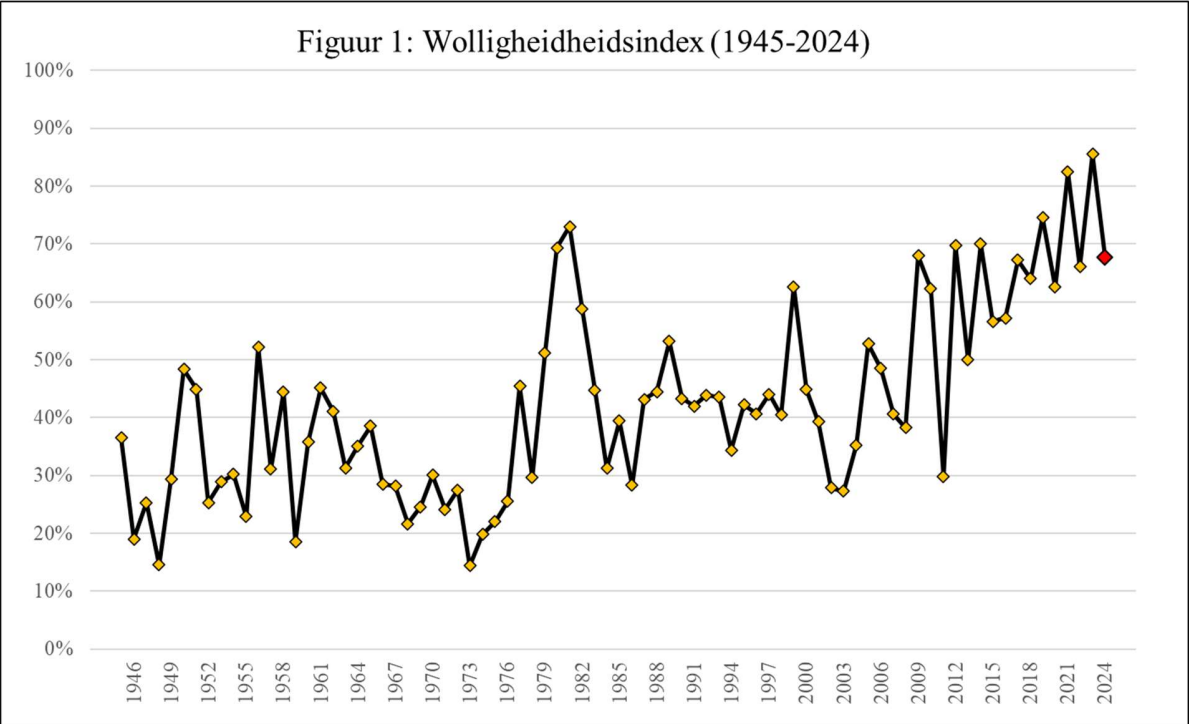
Ondanks de vaagheid over veel plannen in Prinsjesdag wil het kabinet-Schoof het komende jaar flink met het landsbestuur aan de slag gaan. De organisatie van de overheid moet beter op orde komen en er staat, na decennia van mislukte pogingen, een afslanking van het ambtelijk apparaat op de agenda. Figuur 3 laat zien dat na 1945 geen enkele Troonrede zoveel nadruk legde op het functioneren van het openbaar bestuur. 'Het fundament op orde' wordt het dit jaar herhaaldelijk genoemd. De basis moet goed en veilig zijn voor ons Nederlanders. Het is dus de blik naar binnen om het land beter te kunnen besturen. Met

deze focus is het misschien ook wel logisch dat de aandacht voor buitenlandse zaken, de plaats van Nederland in de wereld en Europa, juist op een historisch dieptepunt is beland (figuur 4).

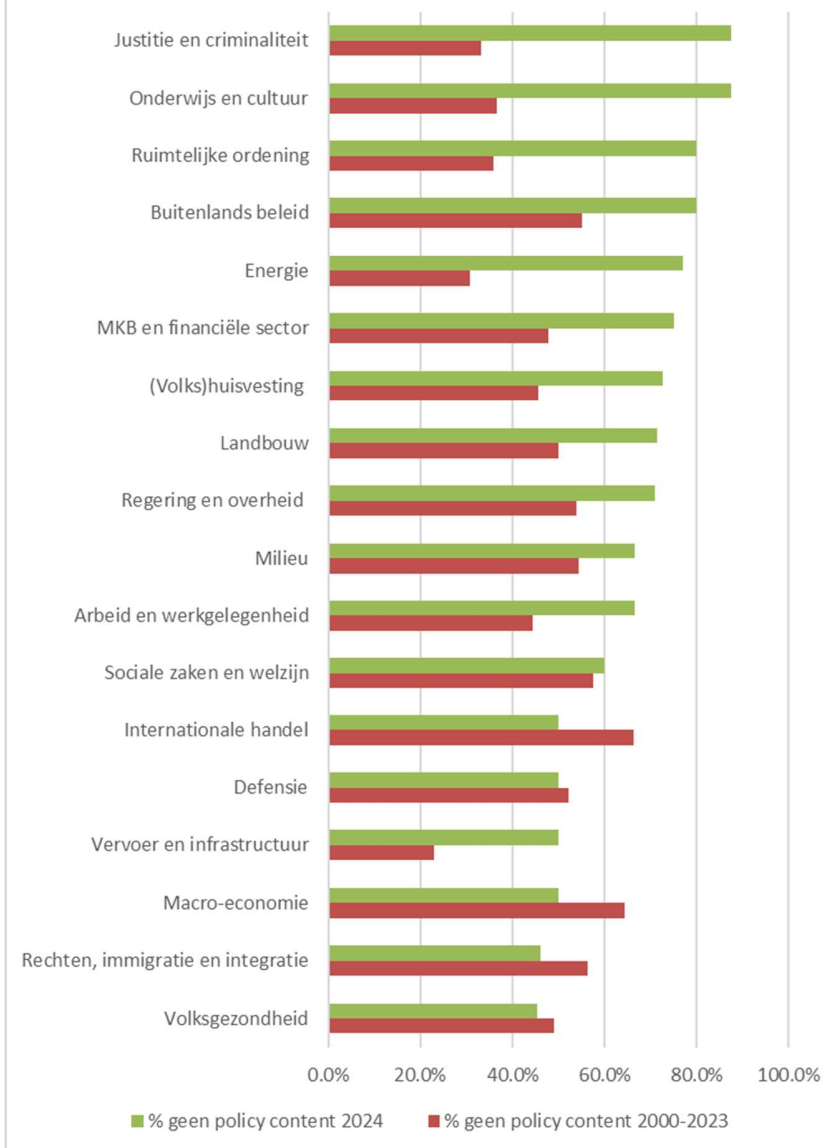
Vergeleken met het hoofdlijnenakkoord (zie figuur 5) en ook met het uitgebreide regeerprogramma van vrijdag 13 september is er op Prinsjesdag over criminaliteit en ondermijning van de nationale veiligheid minder gesproken. Misschien weet de premier uit zijn eerdere functie bij de AIVD dat je daar niet al teveel publiekelijk over moet zeggen, behalve dan de nogal onheilspellende zin dat we ‘voorbereid moeten zijn op aanvallen op onze digitale verbindingen, wegen, energienetten, havens en waterwerken.’ De infrastructuur op orde en de mobiliteit op peil houden is dan wat makkelijker om concrete mededelingen over te doen.

Het vestigingsklimaat wordt dus meer beveiligd, selectiever en met als inzet de te leveren bijdrage aan de bedrijvigheid in Nederland. Het kabinet is er van overtuigd dat haar rol daarbij beter wordt vervuld in een toekomst met minder ambtenaren en een betere band met het volk waarvan het vertrouwen moet worden terugverdiend. In het onderwijs geldt hierbij: Nederlands is de te leren voertaal.

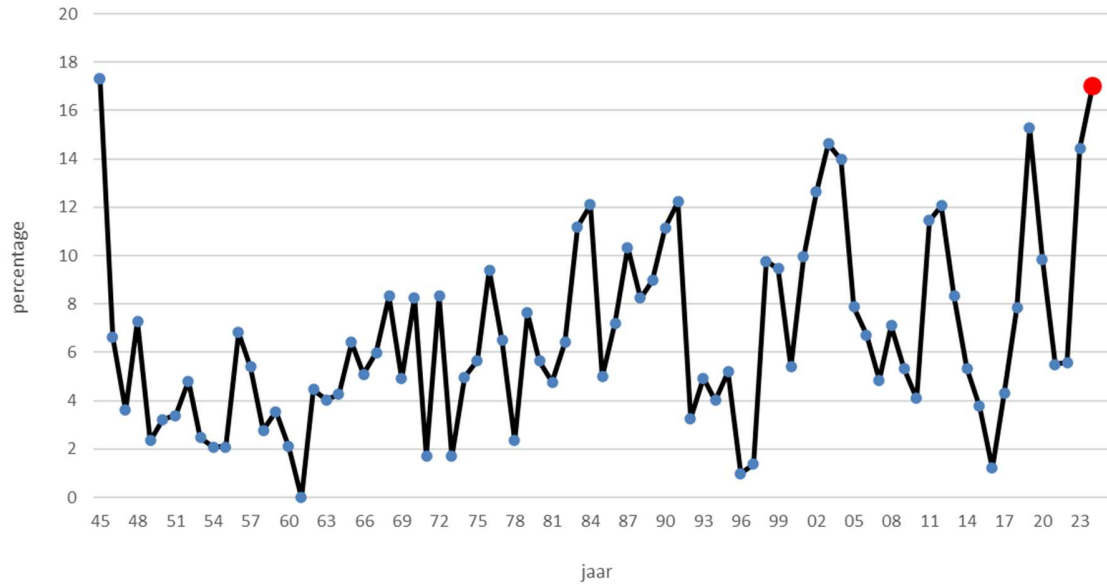
De klaarste taal in de Troonrede viel zoals gezegd te horen over de gezondheid, de migratie en het vestigingsklimaat inclusief de bereikbaarheid van bedrijven en woningen. Het grootste thema was de manier waarop de overheid functioneert en de oproep dit ‘beter op orde’ te krijgen, maar de majesteit bleef hier vager over dan gemiddeld in de afgelopen kwart eeuw. Dit nog wat drijvende fundament roept de vraag op hoe alle plannen die wel concreter werden gemaakt op Prinsjesdag door de overheid kunnen worden waargemaakt en hoe die zullen landen bij degenen voor wie ze zijn bedoeld.

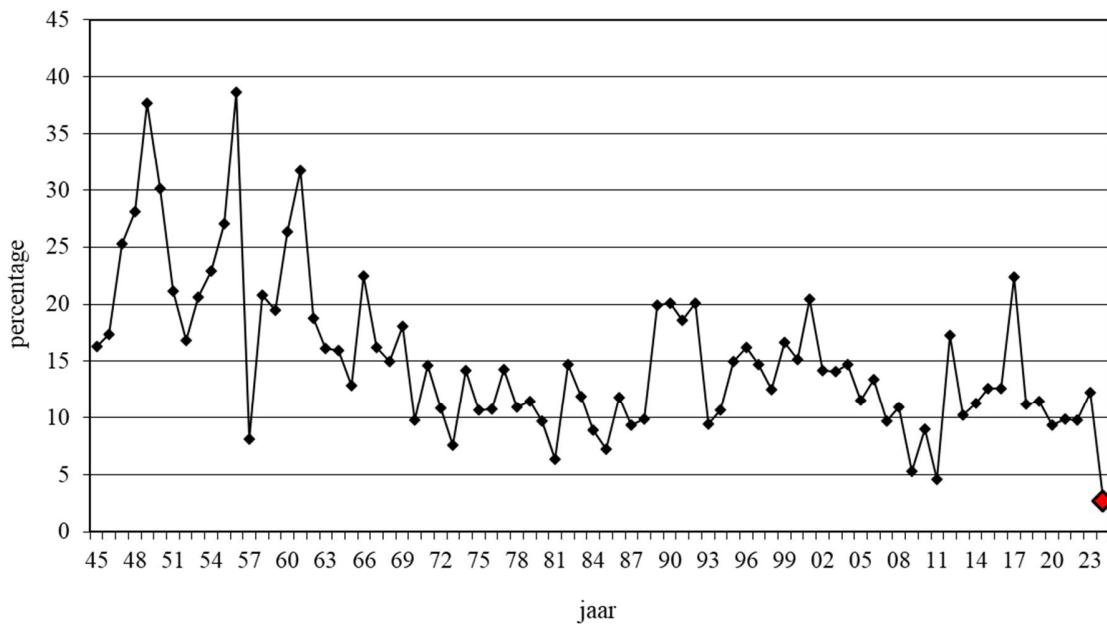
Figuur 2: percentage wolligheid per onderwerp in 2024 (uitspraken **zonder** beleidsinhoud) vergeleken met het gemiddelde in de periode 2000-2023

Figuur 3: Percentage uitspraken over de organisatie van het openbaar bestuur 1945-2024

Figuur 4: Percentage uitspraken over buitenlands beleid 1945-2024

Figuur 5: percentage aandacht in hoofdlijnenakkoord en Troonrede

